

оперативного транспортування особового складу, озброєння, техніки та матеріальних ресурсів для виконання завдань оборони держави.

Література:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 Документ 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20241115>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n1147>
3. Наказ Міністерства оборони України від 16.05.2016 № 259 Питання юридичної служби URL: https://www.mil.gov.ua/content/gsc_orders/MOU2016_259.pdf

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-59>

ОХОРОНА І ЗАХИСТ ПРАВ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Магурін Дмитро Олегович

курсант

Військово-юридичного інституту

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Рибицька Олена Миколаївна

викладач кафедри права Національної безпеки та правової роботи

Військово-юридичного інституту

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Забезпечення національної безпеки України в умовах війни з Росією вимагає ефективного функціонування оборонної сфери, ключовим елементом якої є належне регулювання договірних зобов'язань Міністерства оборони України (далі – МОУ). Договірні зобов'язання МОУ охоплюють широкий спектр відносин: постачання зброї, надання логістичних послуг, виконання будівельних робіт, закупівля обладнання тощо.

У сучасних умовах ефективний захист прав МОУ в цих правовідносинах набуває першочергового значення. Військова агресія

зумовила необхідність оперативних закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення обороноздатності держави. Це посилює ризики виникнення правових спорів через недобросовісне виконання чи невиконання договорів з боку контрагентів.

Правова регламентація договірних зобов'язань МОУ визначена Цивільним кодексом України [1], Законами України «Про публічні закупівлі» [2] та «Про оборонні закупівлі» [3], а також відомчими нормативними актами, такими як Наказ МОУ «Про деякі питання організації роботи з договорами в Міністерстві оборони України» № 500 від 29 грудня 2020 року [4]. Однак практика застосування цих норм в умовах воєнного стану стикається з низкою викликів: від необхідності забезпечення прозорості закупівель до врегулювання форс-мажорних обставин.

Таким чином, науковий інтерес полягає у визначенні оптимальних правових механізмів захисту інтересів МОУ у сфері договірних зобов'язань. Практична значущість дослідження полягає у розробці рекомендацій для вдосконалення нормативної бази, спрямованої на підвищення ефективності договірної роботи та забезпечення захисту прав МОУ в умовах війни.

Охорона та захист прав МОУ у сфері договірних зобов'язань є важливою частиною правового регулювання в умовах війни з Росією, що накладає специфічні вимоги на укладання та виконання договорів. У цьому контексті актуальність розгляду правової охорони прав МОУ зростає, оскільки порушення або неналежне виконання договірних зобов'язань може мати стратегічно важливі наслідки для обороноздатності держави.

Відповідно до Цивільного кодексу України, договори укладаються на основі принципів свободи договору, добросовісності та розумності. Однак у специфічних умовах, зокрема, в умовах війни, необхідно забезпечити додаткові гарантії безпеки для МОУ, що обумовлено важливістю оборонних закупівель та інших стратегічних контрактів. Важливими інструментами в цьому процесі є спеціальні закони, такі як Закон України «Про публічні закупівлі» та Закон України «Про оборонні закупівлі».

Згідно з Законом України «Про публічні закупівлі», всі закупівлі, в тому числі оборонні, мають проводитися відповідно до встановлених процедур, що забезпечує конкуренцію та прозорість. Однак для МОУ існують певні винятки, що стосуються потреб оборони, коли необхідно забезпечити швидкість закупівель, інколи навіть без проведення тендерів (у разі наявності загрози безпеці). Такі положення містить Закон України «Про оборонні закупівлі», який дає МОУ право здійснювати закупівлі в умовах особливого правового режиму. Важливим є контроль за виконанням договорів, який здійснюється через централізовані системи моніторингу та аудиту.

Захист прав МОУ на всіх етапах договору – від підготовки до виконання – є ключовим завданням у забезпеченні обороноздатності країни. Окремо слід зазначити про важливість Наказу Міністерства оборони України 9 вересня 2022 року «Інструкція з підготовки, погодження, укладення, реєстрації, обліку, зберігання та контролю за виконанням договорів». Цей наказ забезпечує чітке регулювання процедури укладання та виконання договорів в межах МОУ, а також захист прав від порушень з боку контрагентів.

У зв'язку з війною з росією, одним із важливих аспектів є введення спеціальних умов для закупівель, що стосуються потреб оборони. Закони та підзаконні акти встановлюють можливість укладення договорів без публічного оголошення закупівель, з обмеженням доступу до тендерних пропозицій, що є важливим для забезпечення національної безпеки. Також, необхідно відзначити роль спеціальних механізмів захисту у випадку порушення зобов'язань: можливість примусового виконання зобов'язань через судові органи, а також застосування санкцій у разі порушень.

На основі проведеного дослідження можна зазначити, що система договірних зобов'язань Міністерства оборони України є важливим компонентом у забезпеченні національної безпеки в умовах війни. Однак, зважаючи на актуальні виклики та потреби, що виникають у зв'язку з війною, необхідно вдосконалювати правову базу і механізми укладання та виконання договорів. В перспективі можна очікувати подальшого розвитку системи оборонних закупівель, адаптацію цивільного законодавства до реалій воєнного часу та посилення контролю за виконанням договорів, що дозволить забезпечити своєчасне постачання необхідних ресурсів та зміцнити обороноздатність держави.

Література:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Дата оновлення 03.09.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 07.12.2024).
2. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. Дата оновлення 23.11.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 07.12.2024).
3. Про оборонні закупівлі : Закон України від 17.07.2020 № 808-IX. Дата оновлення 16.03.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text> (дата звернення: 07.12.2024).
4. Про деякі питання організації роботи з договорами в Міністерстві оборони України : Наказ «Інстр. з підготовки, погодження, укладення, реєстрації, обліку, зберігання та контролю за виконанням договорів, що укладаються від імені М-ва оборони України» від 29.12.2020 № 500. Дата оновлення 05.09.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0500322-20> (дата звернення: 07.12.2024).